

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ
І.П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО**

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ**

СПЕЦІАЛЬНИЙ КУРС

**КОМУНІКАЦІЯ УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ: ВИКОНАВСЬКО -
ПЕДАГОГІЧНИЙ МАЙСТЕРНОСТІ ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ**

Методична розробка за тематикою творчого мистецького проєкту

Білової Єлизавети Дмитрівни

Творчий керівник:

Овчар Олександр Павлович,

кандидат мистецтвознавства, доцент

Науковий консультант:

Палій Ірина Олегівна

кандидат мистецтвознавства, ст. викладач

Спеціальний курс «Комунікація ударних інструментів: виконавсько-педагогічна майстерність від витоків до сьогодення» має на меті: надати здобувачеві історико-теоретичні та виконавсько-практичні знання як систему принципів наукового моделювання розвитку ударно-перкусійного мистецтва в українській та світовій музичній культурі.

Мета пов'язана з виконанням завдань як алгоритмом навчального процесу:

- ознайомити з провідними виконавцями та педагогами у сфері ударних інструментів в Україні та світі;
- узагальнити репертуарні напрями та стильові пріоритети у сольному, ансамблевому та оркестровому виконавстві;
- класифікувати історичні етапи розвитку та модернізації ударних інструментів від традиційних до сучасних електронних;
- самостійно підготувати творчий портрет відомого ударника чи ансамблю як апробацію теоретичних засад навчальної дисципліни.

Вивчення курсу передбачає опрацювання спеціалізованої науково-методичної літератури, перегляд та обговорення аудіо- і відеозаписів концертних, оркестрових та сольних виступів, а також участь у майстер-класах.

Курс розрахований на здобувачів I-II освітньо-професійного рівня вищої освіти (спеціальність 025 - «Музичне мистецтво»; галузь знань 02 - «Культура і мистецтво»).

Тривалість курсу - один семестр (30 годин).

Мета дисципліни – сформувати цілісне уявлення про традиції та інновації у сфері ударних інструментів, педагогічні та виконавські принципи провідних

шкіл, а також роль комунікативної взаємодії музиканта-ударника з ансамблем, оркестром та слухачем.

Здобувачі повинні *знати*:

- сучасні наукові дослідження, присвячені виконавству на ударних інструментах;
- історію становлення української та європейських шкіл ударних;
- основні педагогічні принципи викладання гри на маримбі, вібрафоні, литаврах, малому барабані та інших інструментах;
- творчість видатних виконавців-перкусіоністів минулого і сучасності.

Здобувачі повинні *вміти*:

- критично оцінювати здобутки національних та міжнародних шкіл ударних інструментів;
- аналізувати педагогічні підходи провідних викладачів;
- досліджувати специфіку індивідуальної виконавської манери та інтерпретаційних стратегій;
- застосовувати набуті знання у виконавській та педагогічній практиці.

ПИТАННЯ СПЕЦКУРСУ

1 Розділ.

Історичний.Розгляд літератури.

Частина 1

ІСТОРИЧНИЙ РАКУРС УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ШКІЛ УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

1. Етапи становлення української національної школи гри на ударних інструментах.
2. Культурно-стильові парадигми виконавства на ударних в Україні та Європі XX–XXI століть.
3. Видатні українські та зарубіжні перкусіоністи.

Частина 2

УДАРНІ ІНСТРУМЕНТИ: ПРАКТИЧНИЙ ДИСКУРС

1. Дослідження та аналіз сольних творів для маримби, вібрафона, литавр, малого барабана та інших інструментів.
2. Вивчення та інтерпретація ансамблевих творів з участю ударних.
3. Виконання сучасних композицій, що розширюють технічні й темброві можливості ударних інструментів.

Семінарські заняття

1. Складання «Хронологічної таблиці» видатних українських і світових перкусіоністів (від початку XX ст. до сьогодення).
2. Розробка репертуарних списків для студентів ЗВО за різними групами ударних інструментів.
3. Порівняльний аналіз інтерпретацій одного твору різними виконавцями.

Форми навчання

Теоретичні лекції, практичні та семінарські заняття, самостійна робота з інструментом.

Тематика практичних занять

1. Генеалогія виконавського стилю на ударних: базові принципи дослідницької роботи.
2. Видатні українські викладачі-перкусіоністи та їх педагогічні підходи.
3. Особливості інтерпретації творів для ударних у творчості західноєвропейських і українських композиторів.
4. Принципи підбору концертного та навчального репертуару для різних ударних інструментів.

Питання для самостійної роботи

1. Виконавство на ударних як соціокультурний феномен.
2. Міжнародні та національні конкурси виконавців на ударних: програмні вимоги, особливості підготовки.
3. Сучасні тенденції в розвитку ударних інструментів та виконавської техніки.
4. Творчість сучасних українських та зарубіжних композиторів для ударних.

Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Базові принципи української школи виконавства на ударних інструментах у методичних працях її представників.

2. Методологія дослідження стилю музичної творчості для ударних інструментів.
3. Значення оркестрової та камерної практики у підготовці професійних виконавців на ударних.
4. Жанрово-стильова палітра творів українських та європейських композиторів для ударних інструментів.
5. Стильові засади музичної творчості найвідоміших українських та зарубіжних перкусіоністів.
6. Тракткування темброво-виразових можливостей ударних інструментів у сучасній музичній практиці: загальні підходи та інноваційні рішення.
7. Закономірності розвитку ударних інструментів від стародавніх різновидів перкусії до сучасних барабанів.
8. Технічні аспекти(опис та аналіз будови та механізму дії ударних інструментів).
9. Історія ударних інструментів - археологічний та органологічний підходи.
10. Акустичні властивості ударних інструментів(тембр, гучність, реверберація).
11. Стилi музики в яких використовуються ударні інструменти.
12. Техніки гри на ударних інструментах: викладацькі підходи та прийоми навчання.
13. Аналіз ударних інструментів у полікультурному часу просторі.
14. Розвиток ударних інструментів: сучасні тенденції та інновації.
15. Звуковий образ ударних інструментів в історичній ретроспективі.
16. Принципи вивчення ударних інструментів в сучасній і науковій літературі. Американські, українські, китайські збірки.

17. Сучасні твори для вібрафона. Жанрово - стильові аспекти.

18. Вібрафон - нові формати комунікації XXI століття.

Вібрафон як оркестровий та солюючий інструмент: соло в оркестрі, оркестровий інструмент, солюючий інструмент та ансамблевий інструмент.

19. Жанрова симантика ударного мистецтва на сучасному етапі XXI століття.

20. Композиторська, виконавська творчість у педагогічному аспекту.

21. Жанри і стилі ударного мистецтва: мініатюри в яких жанрах. Концертні твори. Крупна форма. Ансамблева музика. Оркестр ударних. Концерт, для ансамблю ударних.

22. Універсальні та диференціюючі інструменти.

23. Ударні інструменти в контексті тембрової драматургії твору.

24. Жанрова - стильова типологія ударних інструментів.

25. Класифікація ударних інструментів за тембровим та тембово-акустичним.

26. Типологія перкусійних інструментів.

27. Виконавські задачі на ударних інструментах: технологічні провадження.

28. XX століття: Технологічні відкриття і трансформації у грі в укористання на ударних інструментах.

30. Проблематика постановки рук на ударної установки.

31. Типологія і типи ударних інструментів за звуковибудуванням.

32. Музика для ударних XX початку XXI століття: виконавська техніка та виконавські прийоми Альфреда Шнітки.

33. Тенденції у виконавстві на ударних інструментах в музичній практиці ХХІ ст.

На прикладі обробок українських пісень.

34. Кристалізація артистичної складової в художній практиці музиканта-ударника.

35. Мистецтво ансамблю і його втілення у творчості ударника.

36. Проблема рецепції звукообразів ударних інструментів через авторський текст та актуальне інтонування виконавців.

37. Ударні інструменти в естетичних умовах композиторського «повідомлення», адресованого музиканту-ударнику.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Акименко, С. (2018). *Історія та розвиток ударних інструментів: від давнини до сучасності*. Київ: Музична Україна.
2. Андрєєв, М. (2004). *Методика викладання гри на ударних інструментах*. Харків: ХДАДМ.
3. Apel, W. (2002). *Percussion Instruments and Their History*. New York: Dover Publications.
4. Баранов, О. (2015). *Українські народні ударні інструменти: будова, техніка гри, репертуар*. Львів: Сполом.

5. Blades, J. (1992). *Percussion Instruments and Their History*. London: Faber and Faber.
6. Грищенко, Л. (2010). *Методика навчання гри на маримбі та вібрафоні*. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського.
7. Holland, J. (2015). *Percussion Pedagogy: A Practical Guide for Teachers*. Oxford: Oxford University Press.
8. Іваненко, Р. (2016). *Сучасна техніка гри на малому барабані*. Одеса: Астропринт.
9. Kahn, D. (2005). *Contemporary Percussionist: Repertoire, Techniques, Education*. Berlin: Schott Music.
10. Кириченко, М. (2009). *Основи ансамблевої гри на ударних інструментах*. Харків: ХНУМ ім. І. П. Котляревського.

Додаткова

1. Blackley, R. (2010). *Percussion Instruments in the Orchestra: Interpretation and Performance Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
2. Воронін, С. (2014). *Традиції та інновації у виконавстві на ударних інструментах*. Київ: Музична Україна.
3. Cook, N. (2012). *Teaching Percussion in Higher Education*. Boston: Cengage Learning.
4. Мельник, О. (2021). *Історія українських симфонічних ударних*. Львів: ЛНМА ім. М. Лисенка.

5. Peters, G. (2006). *Advanced Techniques for Marimba, Vibraphone and Timpani*. Vienna: Universal Edition.
6. Соловей, А. (2017). *Ансамбль ударних інструментів: репертуар і специфіка виконання*. Харків: ХНУМ ім. І. П. Котляревського.
7. Zeltis, P. (2019). *Percussion Mastery: Pedagogical and Artistic Approaches*. Berlin: De Gruyter.